

אתם הרי בוודאי ילדים חכמים, אז אני רוצה לשאול אתכם שאלה, שאלה על כל העניין של חנוכה.

אנחנו יודעים שאת הנס של חנוכה עושים על הנס של המנורה, שהשמן שהיה מספיק ליום אחד - דלק לשמונה ימים. אבל אני לא מבין את כל ההתרגשות הגדולה מ'נסים', אנחנו הרי יודעים שאת כל העולם ה' ברא, ה' יכול לעשות מה שהוא רוצה, כל שניה הוא יכול להפוך את העולם שיהפוך לאבק או אפילו זה לא, אז מה אנחנו כל כך מרוגשים איזה נס קטן.

אם תרצו לתרץ לי את הקושיה שלי, שאת העולם ה' ברא כבר בששת ימי בראשית, וכאן ה' ברא דבר חדש שעדיין לא היה - ששמן שמספיק ליום אחד יכול לדלוק שמונה ימים.

אז אני יכול לשאול אתכם גם על זה: הרי אנחנו יודעים וכמו שמובא בספרי החסידות, שמה שאנחנו חושבים שה' ברא את העולם בששת ימי בראשית, ומאז העולם עומד מעצמו, זה פשוט לא נכון! הבעל שם טוב הקדוש אמר, שכל שניה ה' בורא את העולם מחדש, כל שניה השמים נבראים מחדש, הארץ נבראת מחדש, ואפילו אתה נברא מחדש. ה' שאמר בששת ימי בראשית 'יהי רקיע בתוך המים', המאמר הזה לא נאמר רק ביום הראשון וזהו, היה מספיק עד לסוף העולם, לא! כתוב בתהילים 'לעולם ה' דבריך נצב בשמים', המאמר הזה שה' אמר, זה כאילו שה' אומר את זה עוד פעם ועוד פעם לשמים, ולכן כל שניה השמים נבראים מחדש, [לא כאן המקום להאריך בכל העניין הזה, אבל תדעו שככה זה].

אז אם כך חוזרת לנו השאלה מהתחלה: הרי השמן שגורם לאור לדלוק, זה לא שמן שנוצר בששת ימי בראשית, זה שמן שה' כל הזמן אומר לו לדלוק, אז מה ההבדל הגדול אם ה' אומר לשמן הזה לדלוק יום אחד או שמונה ימים? הרי ממילא כל שניה ה' צריך להגיד לשמן שידלק, אז מה כבר התרגשות הגדולה מהנס?

אתם יודעים מי מדבר על השאלה הזאת? הרמב"ן! הרמב"ן בפירושו על התורה מבאר את כללות העניין של הניסים, [הוא לא שואל את השאלה הזאת, אבל ההסבר שהוא מסביר - יתרץ לנו גם את השאלה הזאת].

הרמב"ן בסוף פרשת בא מסביר לנו מה כל העניין שה' הוציא ממצרים, למה יש לנו כל כך הרבה מצוות שזה בשביל להזכיר לנו את יציאת מצרים, יש לנו את פסח עם כל המצוות שלו, יש לנו את המצוה של הנחת תפילין, ששם מוזכר העניין של יציאת מצרים, יש לנו גם את המצוה עצמה של 'זכירת יציאת מצרים', ויש לנו גם את שבת - שכמו שאנחנו אומרים בקידוש זה 'זכר ליציאת מצרים', אז מה כל העניין בזה.

מסביר שם הרמב"ן שבעצם יש מטרה אחת לכל הניסים שה' עושה, הוא פשוט רוצה שנדע שהוא קיים, שיש בורא לעולם, והוא הבעל הבית היחיד בעולם שיכול לעשות מה שהוא רוצה. העולם הזה הרי יכולים להסתובב בו כל החיים, וחס ושלום לא להכיר שיש מישהו שברא את העולם, יש לנו עולם כל כך יפה שנראה שזה מתפקד לבד, זה נוסע מעצמו, ואנחנו יכולים חס וחלילה לחשוב שאין מישהו שעשה את זה. לכן ה' עשה נסים, פתאום קורים דברים שלא נוסעים לבד, לפתע קורה משהו שלא היה מתוכנן, פתאום מתחילים לחשוב מה זה - מה קרה כאן, הרי העולם אמור לנסוע לבד, אז מה קרה כאן. ואז מתחילים להבין, אהה! יש מישהו שאחראי על העולם, יש מישהו שיכול לעשות מה שהוא רוצה, יש בעל הבית לעולם שהוא זה שגורם לכל הדברים לעשות - ופתאום הוא החליט שעכשיו צריך לעשות אחרת.

ובמיוחד עם הקדוש ברוך הוא אמר קודם לנביא מה שהולך לקרות, ובסוף זה באמת קרה, זה סימן שה' הוא היחיד שיכול לעשות מה שהוא רוצה, אנחנו מבינים שאם הוא רוצה לעשות משהו - אף לא יכול להגיד לו לא לעשות את זה. כי אם היה ח"ו מישהו שיכול להפריע לו לעשות משהו, אז איך תמיד שהוא מבטיח, בסוף זה קורה. מכאן אנחנו יכולים להבין שהוא הבעל הבית היחיד והמיוחד, ואין עוד אחר במקומו.

אומר לנו הרמב"ן: לכן יש כל כך הרבה מצוות להזכיר לנו את יציאת מצרים, כי דרך זה שנזכור את 'יציאת מצרים' נזכור ונדע שיש בורא לעולם, וכך נדע שאנחנו צריכים לקיים את המצוות שלו. כי ה' לא הולך עכשיו בכל דור ודור לעשות עוד פעם ניסים כמו שהיה ביציאת מצרים, הוא עשה את זה פעם אחד, וזה מספיק לתמיד, עכשיו הוא רוצה שנספר את זה לבנים שלנו והם יספרו את זה לבנים שלהם, והם לבנים שלהם, כך עד סוף העולם, וכל כולם ידעו שיש בורא לעולם.

אז כאן נשאלת השאלה: למה ה' לא עושה כל הזמן נסים, שלא יהיה בכלל כזה דבר שיש טבע, שלא יהיה נראה לאנשים כביכול חס ושלום העולם נברא לבד, שכל הזמן יראו שה' ברא את העולם. על זה התירץ פשוט מאוד, אם לא יהיה עולם שמתנהג כל הזמן אותו הדבר, שחי בדרך הטבע, לא היה לשום בן אדם בעולם נסיון לא ללמוד

את התורה, לא לעבוד את ה' - הרי רואים איך שה' בורא את העולם, אז מה בכלל השאלה... רק בגלל שה' רצה שכן יהיה ליהודים נסיון אם לשמור את התורה או לא, ה' רצה שהיהודים יחליטו מעצמם שהם רוצים לעבוד את ה' ולקיים מצוות, לא שמשו אחר קבע בשבילים והכריח אותם לקיים את המצוות, לכן ה' שהעולם יתנהג נורמלי, ואז היהודי יצטרך לחפש את ה' ואז למצוא אותו.

נחזור לשאלה ששאלנו בהתחלה: מה ההתרגשות הגדולה מהניסים? ! פשוט מאוד, לפי מה שהבנו עד עכשיו, אז ההתרגשות הגדולה מהנס היא מכיון, שכך אנו יכולים להכיר שה' ברא את העולם, דרך הנס אנחנו מבינים שבעצם את כל העולם ה' ברא. אנחנו רואים פתאום שמישהו משנה את העולם שאנחנו מכירים, אז אנחנו מבינים שגם כשהוא לא משנה את העולם, הוא גם יכול לשנות את העולם, והוא זה שברא את העולם, ולכן אנחנו מחויבים לקיים את המצוות שלו.

עם זה הרבי מסביר את הפסוק 'נְתַתָּה לִירְאֵיךָ נֶס לְהַתְנוֹסֵס', שבעצם כל מה שה' עושה נסים, זה בעצם בשביל אלו שמפחדים מה', אלו שמקיימים את מצוות ה' כי הם יודעים שיש בעל הבית לעולם, 'נתתה ליראיך נס' - בשביל מה ה' מביא ליראים ממנו 'נס', אין זה אלא בשביל 'להתנוסס', מלשון 'נס' - עמוד גבוה, [כמו שכתוב בתורה "שים אותו על נס", שהכוונה תשים אותו על עמוד גבוה], שהיראים את ה' יוכלו להתרומם, יוכלו להתגבר על כל מה שמפריע לעבוד את ה', להתרומם מעל זה, ולדעת שיש בורא לעולם וצריך לקיים את מצוותיו.

אומר הרמב"ן משהו מאוד נפלא: ומן הנסים הגדולים המפורסמים אדם מודה בנסים הנסתרים שהם יסוד התורה כולה, שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו, עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכלם נסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם, בין ברבים בין ביחיד.

הרמב"ן אומר שאחרי שכבר קרה הנסים המפורסמים, אנחנו מחויבים להאמין שכל מה שקרה כל הזמן זה גם נס, עד כדי כך הוא אומר 'שאינן לאדם חלק בתורת משה רבינו' אם הוא לא מאמין בזה. היהודי מחויב להאמין שבעצם כל הזמן וכל העולם זה בעצם נס אחד גדול, מה שהקדוש רוצה שיקרה - קורה, ומה שהקדוש ברוך לא רוצה שיקרה - לא קורה, זה כל העולם, אין שום דבר שזה 'דרך הטבע'.

אני מקווה שהבנתם את מה שדיברנו עד כאן, מצד אחד זה דברים מאוד פשוטים ומצד שני זה דברים עמוקים ויסודיים, שיכולים ללוות אותנו כל ימי חיינו. אבל כנראה אתם לא מבינים מה אני משגע לכם את השכל בחנוכה עם הדברים הללו.

אז כמו שכבר אמרנו מקודם, הרי אתם ילדים חכמים, ובוודאי אתם מכירים את קושייתו הידועה של הבית יוסף על המצוה של חנוכה. נחזור עליה בקצרה לאילו ששכחו אותם: הבית יוסף שואל שאלה מאוד פשוטה, אנחנו הרי מדליקים שמונה ימים כנגד שמונה ימים שהנר של חנוכה דלק בהם באופן נסי לגמרי. אם כך לכאורה היינו צריכים להדליק נרות רק שבעה ימים, הרי בשביל הנר הראשון היה להם מספיק שמן, לא היה בזה שום נס, ורק שבעה ימים היה הנס, אז למה מדליקים שמונה ימים ולא שבע.

מתרץ הבית יוסף כמה תירוץ, תירוץ אחד הוא מתרץ, שהנס היה גם ביום הראשון, משום שהנס לא היה שנגמר השמן במנורה, ואז למחרת התמלא השמן במנורה שוב, לא! פשוט השמן שהיה במנורה נשאר עוד יום ועוד יום ועוד יום. ואם כך הנס היה כבר מהיום הראשון, שדולק נר - והשמן לא נגמר. עוד תירוץ הוא מתרץ, בערך כמו התירוץ הקודם, אבל לא שהשמן במנורה לא נגמר, אלא שהשמן בכד לא נגמר, כל יום ששפכו מהכד למנורה, הבקבוק היה נשאר מלא, אז לפי זה גם ביום הראשון היה נס.

אבל עדיין אפשר לשאול על שני התירוץ הללו, שאם כך ביום האחרון לא היה נס, ביום השמיני הרי שפכו מכד השמן למנורה וכששפכו השמן נגמר אז, אז תכלס ביום השמיני לא היה נס, אז למה חוגגים שמונה ולא שבעה?

מתרץ הרבי ר' מנחם זצוקלה"ה, נכון בעצם אתם צודקים ביום האחרון לא היה שום נס, אז למה מדליקים אז נרות?! בגלל שלא היה אז נס! אחרי שכלל ישראל ראה במשך שבעת הימים הראשונים את הנס הגדול של חנוכה, הוא בעצם הבין שגם בכל פעם שהשמן דולק זה גם נס, זה נס לא פחות מאשר הנס שדלק שמן במשך שמונה ימים. כל העולם הזה זה לא פחות מנס אחד גדול.

כשכלל ישראל האיר אצלם האור הגדול של הנס, שהם ראו שבעצם שמן יכול לדלוק שמונה ימים בדיוק כמו שהוא יכול לדלוק יום אחד, אז הם קלטו שהכל בעצם נס גדול. ואם כך לא צריך להודות ולהלל לה' רק על הנסים שהוא עושה, צריך להודות לו ולהלל על כל העולם היפה שיש לנו. אז הם החליטו שצריך לעשות חג עוד יום,

להודות לה' עוד יום על כל העולם היפה שהוא עשה, וזה בעצם היום השמיני - זה בעצם הודיה לה' על עצם זה שהשמן מאיר בכלל.

בזה אנחנו יכולים להבין את הפיוט שאנחנו אומרים בחנוכה 'בני בינה' - ימי שמונה קבעו שיר ורננים', לכאורה לא מובן למה קורים כאן לחכמים שתיקנו את נס חנוכה 'בני בינה', למה לא קראו להם תואר אחר. אבל לפי מה שהבנו עד עכשיו - אנחנו מבינים שדווקא זה שהם 'בני בינה', 'בינה' זה הרי מבין דבר מתוך דבר, הוא מבין גם את מה שלא כתוב מפורש, גם מה שהוא לא רואה מול העיניים. ה'בני בינה' אלו שמבינים שלא רק הנס שדלק שמונה ימים זה נס, אלא כל פעם שהמנורה זה נס לא פחות, הם קבעו 'ימי שמונה', הם אלו שקבעו שמדליקים שמונה ימים ולא שבע.

לפי זה מסביר לנו הרבי למה קוראים ליום השמיני 'זאת חנוכה', פשוט זה נקרא כך בגלל שביום הזה קוראים את בתורה את הפרשה של 'זאת חנוכה המזבח'. אבל מונח כאן עוד איזה עומק, רוצים לרמז לנו שכל הסוד של חנוכה, כל מה שאנחנו יכולים לקבל מחנוכה זה הענין הזה - הענין שכל העולם זה חתיכת נס אחת גדולה, 'שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכלם נסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם' כמו שהרמב"ן אומר. אז לכן קוראים ליום הזה 'זאת חנוכה' - בגלל שכל החנוכה זה בשביל ההבנה הזאת של היום השמיני, מה זה חנוכה? ! זאת חנוכה ! היום השמיני שאנחנו עושים בגלל הנס שכל שניה ושניה שקורה איתנו - זה החנוכה - זאת חנוכה.

אז אנחנו צריכים לקחת מהיום הזה, ומהחנוכה הזאת לכל השנה, שגם אם נראה לנו שהעולם הזה מתנהג כמו איזה משהו טבעי, נדע שלא ! 'אין בהם טבע ומנהגו של עולם', 'הכל בגזרת עליון'.